

„Luminile scenei reșițene”,

ediția a XVI-a

Cînd orașul intră în toamnă, schimbînd aurul lichid al luminii de vară pe miezrea molcomă a amiezii de octombrie, cînd colinele Semenicului ostensc ruginiu, preluînd parcă ceva din patina metalului vechi ce așteaptă în lungi șiruri de vagonete miracolul renașterii din inima furnalelor reșițene, o combustie spirituală nu mai puțin intensă aprinde pe scena Casei de cultură și în inimile iubitorilor teatrului „Luminile scenei reșițene”, manifestare ajunsă, iată, la cea de-a 16-a ediție. Organizată anual în contextul bogat și revelator al „Zilelor culturale reșițene”, alături de alte evenimente culturale de rezonanță (expoziții, lansări de cărți ale autorilor locali, festivaluri muzicale, premiere cinematografice, sesiuni și simpozioane științifice etc.), această manifestare demonstrează încă o dată că prestigioasa cetate a siderurgiei și construcțiilor de mașini este și un activ centru științific și cultural, pe măsura aspirațiilor spirituale și virtuților creatoare ale locuitorilor ei. Împingînd în desuetudine noțiunea de „provincie culturală”, acțiunile cultural-artistice ale acestei ediții — desfășurate sub egida Festivalului național „Cîntarea României” — s-au constituit într-un semnificativ bilanț al potențialului local, creator și interpretativ, dar și într-un binevenit prilej de meditație asupra modalităților de a valorifica și integra mai susținut acest potențial în circuitul național de valori.

Un loc de frunte, ca și în alți ani, l-au deținut amintirile activității artistice și teoretice în organizarea directă a Teatrului de Stat din Reșița în perioada 28—30 octombrie 1986. Invitații la aceste manifestări, dramaturgi, regizori, critici și esteticieni de teatru, scriitori, ziaristi și cercetători științifici veniți din București și din celelalte centre culturale ale țării au avut prilejul de a cunoaște două noi premiere ale stagiunii curente precum și o montare mai veche, devenită, în-droscbi prin valoarea de ansamblu a interpretării, un succes permanent al ultimelor stagiuni. Este vorba, în ordine, de actualizarea într-o variantă muzicală, scenografică și regizorală de un modernism programatic a piesei **Comedia zorilor**

(Un băiat iubea o fată) de Mircea Ștefănescu în regia Ancăi Florea; de **Fata morgana**, rebotezată **Examen de bacalaureat**, farsa ingenioasă a lui Dumitru Solomon în viziunea regizorală spumoasă, plină de vervă a lui Eugen Vancea; și, în sfîrșit, de versiunea scenică a popularului roman **Jean, fiul lui Ion** de Nicolae Tic, în regia coautorului dramatizării, actorul George Bănică. Trei piese, dar o singură tonalitate, deși în registre diferite — cea a comediei. O concesie, poate, vizînd accesibilitatea și popularitatea sporită a genului, dar poate și un program estetic și moral al teatrului, antrenat într-un „război vesel” împotriva corupției, infatuării, snobismului și a altor defecte umane și sociale. Un „război” la care publicul ia parte cu voie bună și recunoștință. Un public, de altfel, generos și numeros, nu întru totul omogenizat încă, dar care, devenind beneficiarul frecvent al unei prestații artistice consecvent valoroase și de ținută, nu va întârzia să-și rafineze criteriile de apreciere și așteptările cu care intră în sala de spectacol. Un prim pas, cel mai important, a fost definitiv făcut, și anume deșteptarea și întreținerea într-un număr sporit de reșițeni a interesului pentru teatru, lucru dovedit de sălile pline la fiecare reprezentație. Interesul constant și pentru valoarea ofertei teatrale — pe măsura realei potențialități artistice a acestei experimentate trupe — va constitui și un stimulente în plus pentru toți slujitorii scenei reșițene spre o permanentă autodepășire, spre evitarea manierizării și a facilității artistice. Să reținem deci, la capitolul „Gala spectacolelor”, noul val de actori, de regizori și scenografi tineri, ce a îmbogățit tipologic gama posibilităților de expresie ale acestui teatru (promisiuni certe oferind în acest sens regizoarea Anca Florea, scenografa Florica Zamfira, iar dintre interpreți Valentin Ivanciuc și, în parte, Radu Iordănescu, ce va distiga mult filtrîndu-și agitația într-o modalitate de expresie mai interiorizată). Din „trupa veche”, bine-cunoscută de acum publicului și specialiștilor, s-au evidențiat, de această dată, îndeosebi Ecaterina Toth-Cristea, Lumini-

ta Stoianovici, Coca Mihalache și Zeno Balint în Examen de bacalaureat; și, alături de Adriana Trandafir, excelență ca de obicei, prezentă în spectacol ca invitată, Grigore Alexandrescu, în una dintre cele mai echilibrate și convingătoare creații din ultimii ani, Tanța Lache și, surprinzător de inventivă și nuanțată într-un rol secundar, de compoziție comică, Constanța Răcăreanu în **Jean, fiul lui Ion**. Deci un moment, dacă nu strălucitor, al existenței artistice a teatrului, cu certitudine unul de continuitate și constanță valorică. Parametri calitativi datorati, nu în ultimul rând, constanței și continuității unei activități artistice de trei decenii neîntrerupte în slujba aceleiași scene și aceluiași ideal de consolidare a prestigiului teatrului reșitean — cea a regizorului Eugen Vancea. Un jubileu ce identifică biografia unei personalități creatoare cu aceea a instituției teatrale pe care o conduce, și care a adăugat o notă sărbătorească ediției din acest an a „Luminilor scenei reșitene”.

O incitantă dezbatere pe tema „Anta spectacolului” i-a reunit în Sala Studio a teatrului pe invitați și pe realizatorii spectacolelor amintite, prilejuind un sincer și util schimb de opinii, uneori divergente, dar întotdeauna animate de dorința de a ajuta colectivul să-și aprecieze realist reușitele, posibilitățile dar și obligațiile formativ educative ce-i revin față de publicul care îl întâmpină cu atita căldură și încredere. Au contribuit la animarea discuțiilor Victor Bibiciu, V. E. Mașek, Eugen Vancea, Dinu Grigorescu, Dumitru Solomon, Ion Cocora, Victor Ioan Frunză ș.a.

Tradițional în cadrul manifestărilor organizate de Teatrul de Stat din Reșița a devenit și colocviul pe tema raportului dintre creativitatea artistică și cea tehnico-științifică, programat de fiecare dată în una dintre marile unități industriale ale orașului. Actuala ediție a Colocviului a fost găzduită de Combinatul Siderurgic și s-a desfășurat în prezența și cu participarea unei numeroase asistențe formate din tehnicieni și ingineri ai uzinei, proiectanți și cercetători științifici din instituturile de specialitate aferente combinatului, critici, esteticieni, dramaturgi, regizori și actori. Subiectul concret al discuțiilor a vizat, de această dată, „raportul dintre creativitate și creație” ca formă a raportului dintre posibilitate și realitate, dintre potențialitatea creatoare și obiectivarea ei materială într-o creație tehnică, științifică sau artistică. Dialogul dintre reprezentanții acestor domenii aparent divergente a fost posibil pe baza considerentului, astăzi unanim acceptat de psihologie, că mecanismele creatoare ce acționează în domeniul artei sînt supuse aceluiași principii ca și

cele din domeniul științelor, ceea ce înseamnă, ca să amintim formularea plastică a psihologului Raymond B. Cattel, că, „deși artistul, inginerul sau omul de știință se hrănesc cu alimente tehnice total diferite, ei le digeră cu același vin intelectual”. Fiind deci vorba de condițiile favorabile necesare oricărei actualizări a creativității, au fost puși în evidență factorii motivaționali, interni și externi, ce susțin și protejează buna desfășurare a procesului de creație. Printre factorii motivaționali de ordin social, deosebit de importanți, s-a amintit de modul în care societatea asigură recunoașterea valorilor create, de elogiul și prestigiul social al creatorilor, respectul de care se bucură cultura și educația în formarea personalității, cultivarea stimei pentru fertilitatea creatoare. Status-ul și rolul de mare importanță socială și de responsabilitate ale creatorului au fost amintite de specialiști ca reprezentînd un factor motivațional de prim rang. În cazul absenței acestor factori, meniți a constitui un climat motivațional favorabil, se produc — cum s-a arătat — **blocaje ale creativității**, conducînd la înfrîngerea sau restrîngerea creativității individuale sau de grup. În cursul dezbaterilor a fost menționată și problema crucială a ponderii și rolului experimentului în procesul de creație. Întrucît însă acest aspect nu a putut fi atins decît tangențial, s-a propus ca rolul experimentului în creația artistică și tehnico-științifică să facă obiectul viitoarei ediții a Colocviului despre creativitate.

Un moment de mare interes al acestor frumoase și bogate zile de toamnă culturală reșiteană l-a prilejuit vizitarea Teatrului din Oravița și a interesantului muzeu cultural pe care-l găzduiește. Moment emoționant, întrucît edificiul teatral din acest oraș, excelent conservat în eleganța barocă a arhitecturii sale de interior, reprezintă **cea mai veche instituție teatrală de pe teritoriul țării noastre**, fiind inaugurat în 1817. În liniștea și solemnitatea sălii în care s-a reprezentat pentru prima dată pe o scenă de teatru propriu-zisă opera **Crai nou** de Ciprian Porumbescu, a prins contur o idee emoționantă: aceea de a se organiza aici, pe această scenă cu valoare istorică, o gală a „artei actorului”, în felul celor desfășurate cu ani în urmă la Satu Mare. Propunerea, susținută cu căldură și entuziasm, a fost avansată de tovarăsa Carmen Grămadă, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, care a onorat cu prezența sa, după ce le-a facilitat prin sprijin concret, toate manifestările amintite.

Victor Ernest MAȘEK